

Dr sztuki Krzysztof Gron

PROFESSOR ADAM LISIK'S STYLE IN CHURCH DESIGN - RESEARCH SUPPORTED BY INTERVIEW.

Styl Profesora Adama Lisika w projektowaniu kościołów – badania poparte wywiadem.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5152-0167> E-mail: Krzysztof.gron@polsl.pl

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2024.35.11>

Wprowadzenie, cel i zakres.

Kościół jest ważnym elementem środowiska zbudowanego. Poprzez swoją formę i wagę funkcji dobrze zlokalizowane, a także często stanowiące dominanty przestrzenne. To właśnie one często wyznaczały centrum dalszego rozwoju urbanistycznego, czy określały ważne osie kompozycyjne. Poprzez zastosowane rozwiązania konstrukcyjne zachwycały ówczesnych użytkowników. Można powiedzieć, że architektura sakralna stanowi specyficzny rodzaj projektowania architektonicznego, bowiem dotyczy metaforycznego wyrażania treści ideowych w strukturze przestrzennej obiektu sakralnego. Uważa się, że forma architektoniczna świątyni poprzez swoją symbolikę powinna wyrażać nie tylko treści ideowe, być odzwierciedleniem kontekstu kulturowego, ale powinna zawierać piękno. Definicja piękna i jej ideał na przestrzeni wieków ulegała zmianom, pojawiały się różnorodne poglądy na ten temat. Można postawić pytanie, czy występujące na przestrzeni wieków różnorodne określenia piękna posiadały stałe cechy? To banalne pytanie jest trudne do jednoznacznego zdefiniowania¹. Kościół poprzez swoje znaki symboliczne świadczy o pięknie poprzez integrację elementów sakralnych ze strukturą architektoniczną. Piękno sakralne może zostać wyrażone poprzez symbole i znaki o wartościach artystycznych i edukacyjnych. Uważa się, że synteza formy architektonicznej w ujęciu symboliki i piękna powinna wynikać z założeń ideowych. We współczesnych realizacjach świątyń często obserwuje się zjawisko odcięcie się od wzorców tradycji i wypowiedzenia poprzez dynamikę brył i ekspresję formy. Każda epoka ma prawo wносить nowe wartości materialne i duchowe, a także prezentować nowoczesne rozwiązania konstrukcyjne i materiałowe. Na pewno można stwierdzić, że kościół jest dziełem architektonicznym, wyjątkowym pod względem formy i skali, a także funkcji jaką pełni. Można ogólnie powiedzieć, że większość autorskich projektów i realizacji obiektów sakralnych, stanowi wartość dodaną, wzbogacającą istniejący krajobraz i środowisko zbudowane. Współczesne przemiany techniczno-technologiczne bazujące na założeniach proekologicznych i ścisłe powiązanie szeroko rozumianego otoczenia, stanowią nowy paradygmat w określaniu piękna i symboliki założeń ideowych, w procesie projektowania obiektów sakralnych².

Celem artykułu jest zestawienie, omówienie i przeanalizowanie cech zrealizowanych wybranych obiektów sakralnych autorstwa znanego architekta profesora Adama Lisika. Dorobek składający się z kilkudziesięciu zrealizowanych kościołów i kaplic stanowi doskonałe pole badawcze. Architekt twórca Adam Lisik stworzył i pozostawia ogromne dziedzictwo kulturowe zawarte w obiektach, wymyślonej w procesie twórczym bryle jak i w ukształtowanych wnętrzach. Na bazie dorobku twórczego profesora wykonano uproszczone, eksperckie oceny jakościowe. Artykuł prezentuje wybrane wyniki badań. Ograniczona pojemność artykułu pozwala na pokazanie części badań i ich rezultatów. Badania mają

---

¹ Wg 5. Praca Zbiorowa: *Sztuka Piękna – Architektura*, KUiA, Kraków 1997 oraz A. Lisik, *Symbolika w architekturze sakralnej*, Thesaurus Silesiae, Katowice 2017.

² Wg 5. Praca Zbiorowa: *Sztuka Piękna – Architektura*, KUiA, Kraków 1997 oraz A. Lisik, *Symbolika w architekturze sakralnej*, Thesaurus Silesiae, Katowice 2017.

znaczenie dla rozwoju dyscypliny naukowej Architektura i Urbanistyka oraz innych dyscyplin w dziedzinie Nauk Społecznych, czy dyscyplinach naukowych jak Nauki Socjologiczne, Sztuki Plastyczne, Nauki Teologiczne czy Biblijne. Artykuł zawiera unikatowe szkice koncepcyjne i rysunki autora kościołów. Pokazują one twórczą drogę tworzenia projektu. W dobie wizualizacji komputerowych mają one szczególne znaczenie.

Przyjęło się uważać za styl charakterystyczne cechy jakiegoś zjawiska. Zagadnienie stylu nie dotyczy tylko sposobu ubierania się czy urządzania wnętrz, ale architektury, sztuki, literatury, itp. Autor na bazie badań uważa, że profesor Adam Lisik stworzył indywidualny i charakterystyczny styl wypowiedzi architektonicznej. Jego budynki kościołów posiadają spójne cechy charakterystyczne, które są rozpoznawalne. Zauważalna jest także konsekwencja podejścia do procesu projektowego, która również stanowi cechę charakterystyczną.

1. Adam Lisik twórca obiektów sakralnych.

Adam Lisik, profesor zwyczajny, dr hab. inż. architekt. Studiował na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej. Po odbyciu kilkuletniego stażu zawodowego rozpoczyna pracę dydaktyczno-naukową na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej. Doktorat obronił w 1970 r., habilitację z sukcesem zakończył w 1992 r oraz tytuł profesora uzyskał w 1996 r. Do najważniejszych pełnionych funkcji na uczelni można zaliczyć: prodziekan ds. Studenckich oraz kierownik Katedry Architektury i Metodyki Projektowania. Promotor wielu prac magisterskich, inżynierskich i prac doktorskich. Recenzent prac doktorskich i habilitacyjnych, a także wniosków profesorskich. Autor ponad 300 znaczących obiektów architektonicznych i ponad 30 obiektów sakralnych, w tym kościołów, kaplic i ołtarza papieskiego, domów mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych. Autor wielu publikacji naukowych oraz wystaw dorobku twórczego. Laureat znaczących wyróżnień, w tym Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego „W uznaniu zasług dla regionu śląskiego w dziedzinie architektury i urbanistyki”, przyznanego przez Kapitułę Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej³. W 2023 roku z okazji jubileuszu 90-lecia urodzin Profesor Adam Lisik z rąk dziekana Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej Prof. PŚ Klaudiusza Fross otrzymał pamiątkową statuetkę oraz dyplom uznania. Podczas jubileuszu zaprezentowany został także w sposób chronologiczny dorobek twórczy Jubilata. Godny podkreślenia jest fakt, że Profesor jest twórcą Śląskiej Szkoły Architektury Energooszczędnej. W roku 1995 pod redakcją profesora ukazała się drukiem pierwsza w Polsce publikacja nt. odnawialnych źródeł energii i architektury energooszczędnej⁴. Podręcznik wyprzedził o kilkanaście lat obecne tendencje w projektowaniu.

Profesor Adam Lisik wymienia za najbardziej znaczące autorskie dzieła architektoniczne następujące obiekty sakralne: Ołtarz Papieski w Gliwicach (1999), Kościół rzymskokatolicki Matki Bożej Pośredniczki Wszelkich Łask w Szejkowicach k. Żor (1981), kościół ewangelicko-augsburski w Hołdunowie k. Tych (1984), kościół rzymskokatolicki Matki Bożej Częstochowskiej w Knurowie (1986), Kościół rzymskokatolicki Krwi Pańskiej w Mysłowicach - Ławki (1994), kościół rzymskokatolicki Miłosierdzia Bożego w Gliwicach (2019), kościół rzymskokatolicki Ścięcia św. Jana Chrzciciela w Mysłowicach (2005), oraz kościoły rzymskokatolickie - Chrystusa Króla w Czyżowicach k. Wodzisławia Śląskiego (2002), św. Stanisława Kostki w Zawierciu (1993) oraz św. Jana Sarkandra w Cieszynie Merklowicach (1997)⁵. Za ważny uznaje najnowszy projekt i obecnie realizowany kościół rzymskokatolicki św. Michała Archanioła w Świdninie⁶.

---

³ Podano na podstawie katalogu Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego przyznanego laureatowi profesorowi Adamowi Lisikowi w 2020 roku. Wydział Architektury Politechniki Śląskiej.

⁴ Lisik A. (red.), *Odnawialne źródła energii w architekturze*, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 1995.

⁵ Podane daty to rok oddania obiektu do użytku.

⁶ Podano na podstawie katalogu Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego przyznanego laureatowi profesorowi Adamowi Lisikowi w 2020 roku. Wydział Architektury Politechniki Śląskiej.

2. Zastosowana metodologia badań.

Dla wykonania badań użyto odpowiednie metody i techniki badawcze, m.in.: jakościowe badania własne wg autorskiej metodologii ocen⁷ wymienionych obiektów⁸ oraz analizy literaturowe. Badania literaturowe skupiły się głównie na publikacjach profesora Adama Lisika, prezentujących dorobek twórcy. Należą do nich m.in. dwie znaczące książki: *Architektura sakralna. Projekty i realizacje* (2010) i *Symbolika w architekturze sakralnej* (2017). Badania in-situ, jako badania eksperckie wykonane przez autora na obiektach kościołów przeprowadzono w trzech kategoriach jakościowych: jakości technicznej, funkcjonalnej oraz behawioralnej (w tym estetyki, zastosowanych kształtów bryły, harmonii przestrzennej, klimatu wnętrza, symboliki). Pominęto jakości organizacyjną i ekonomiczną. W badaniach twórczości ważne były także analizy szkiców koncepcyjnych i dokumentacji projektowych obiektów. Natomiast znaczącym elementem badań był wywiad ustrukturyzowany z autorem projektów. Do badań wskazano jeden obiekt sakralny (ołtarz polowy) i siedem kościołów (w Szczekowicach, Hołdunowie, Knurowie, Mysłowicach, Czyżowicach, Zawierciu i Cieszynie). Kryteria doboru obiektów: chronologicznie i przekrojowo aby dać jak najbardziej pełny obraz twórczości architekta. Ograniczony zakres publikacji zawężyła ilość świątyń, prezentację obiektów oraz skalę wykonanych badań.

3. Wybrane obiekty sakralne.

W tej części zostaną omówione, przeanalizowane oraz poddane ocenie eksperckiej wybrane obiekty sakralne zaprojektowane przez profesora Adama Lisika. Badaniom poddano wyłącznie wszystkie obiekty zrealizowane. W wywiadzie profesor wymienił wiele znaczących budynków kościołów, ale jako jeden z ciekawszych projektów, który był dużym wyzwaniem uznał Ołtarz Papieski w Gliwicach. To właśnie od tego obiektu zrealizowanego w 1999 roku rozpoczęto analizę twórczości profesora. Kolejne przykłady kościołów ułożono chronologicznie wg daty ukończenia budowy i oddania do użytku. Warto nadmienić, że proces inwestycyjny w kategorii kościołów, to często wiele lat od projektu do momentu konsekracji.

a/. Ołtarz Papieski (1999).

Jak podano w katalogu dotyczącego twórczości profesora Adama Lisika: „Motyw stworzenia człowieka przedstawiony przez Michała Anioła na fresku sklepiennym kaplicy Sykstyńskiej, stał się myślą przewodnią przyjętej koncepcji architektonicznej ołtarza. Wyniesione ponad powierzchnię ziemi potężne dwa łuki zbliżają się do siebie, tworząc strukturę symbolizującą podobieństwo kompozycyjne do jednego z najcenniejszych malowideł świata”⁹. Dodatkowym elementem kompozycji jest stojący obok stalowy, ażurowy, skratowany krzyż, nawiązujący do radiostacji gliwickiej. Całość konstrukcji jest zbudowana na podwyższeniu z licznymi schodami. Tło dla ołtarza stanowi łukowo zakończona ściana nawiązująca kolorystyką do wschodu słońca. Sam ołtarz także przypomina tęczę, jako wielowiekowy symbol przymierza Boga z człowiekiem. Wg autora jest to symbol nadziei na lepsze jutro, pojednanie i wzajemną ludzką solidarność.

Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Dążenie do harmonii kompozycyjnej.
- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki (motyw stworzenia człowieka przedstawiony przez Michała Anioła na fresku sklepiennym kaplicy Sykstyńskiej, stał się

⁷ Autorska metodologia ocen jakościowych oparta o uproszczoną metodę POE (Post Occupancy Evaluation).

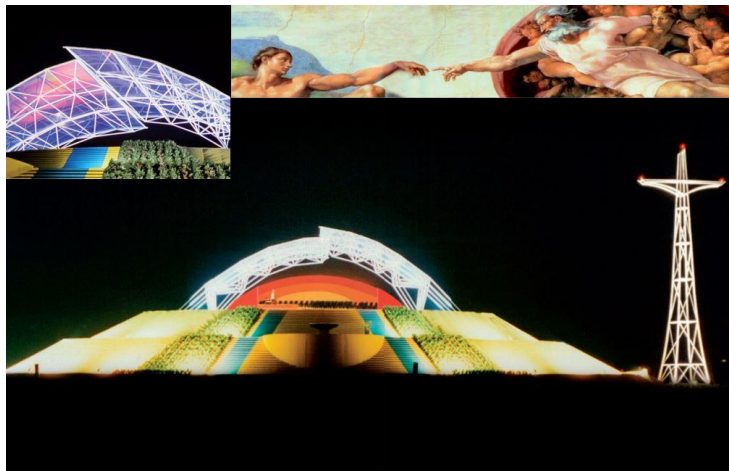
⁸ Z wyłączeniem Ołtarza Papieskiego, jako obiektu czasowego, rozebranego po odwiedzinach Papieża Jana Pawła II w Gliwicach w roku 1999.

⁹ Cyt. A. Lisik, wg katalogu Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego przyznanego laureatowi profesorowi Adamowi Lisikowi w 2020 roku, Wydział Architektury Politechniki Śląskiej.

myślą przewodnią przyjętej całościowej koncepcji architektonicznej ołtarza. Wyniesione ponad powierzchnię ziemi potężne dwa łuki zbliżają się do siebie, tworząc strukturę symbolizującą podobieństwo kompozycyjne do jednego z najcenniejszych malowideł świata; konstrukcja krzyża nawiązuje do radiostacji gliwickiej; tło ołtarza do wschodu słońca; ołtarz przypomina tęczę, jako wielowiekowy symbol przymierza Boga z człowiekiem. Jest to symbol nadziei na lepsze jutro, pojednanie i wzajemną ludzka solidarność).

- Wciągnięcie rozwiązań konstrukcyjnych w kształtowanie przestrzeni architektonicznej oraz bryły obiektu (odpowiednio wyprofilowane ażurowe elementy konstrukcyjne tworzą kształty kompozycji architektonicznej).

- Duża synergia architektury i konstrukcji. Elementy kratowe pełnią rolę konstrukcyjną i jednocześnie ich linie kształtują estetykę całości.

OLTARZ PAPIESKI, GLIWICE 1999
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

b/. Kościół rzymskokatolicki Matki Bożej Pośredniczki Wszelkich Łask w Szczekowicach k. Żor (1981).

Kościół zbudowany na lekkim wzniesieniu wśród lasu sosnowego. Architekt starał się uzyskać symbiozę architektury z pejzażem, co wynikało z założeń ideowej i ekologicznej. Forma kościoła jest alegorią prostego schronienia namiotu, pod którego dachem kryje się gwiazda – symbol narodzenia nowego, żyjącego dla Boga człowieka. Otwarte ramiona ścian wyprowadzonych w przestrzeń strefy wejściowej wyrażają akt zaproszenia do wnętrza¹⁰.

Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Geometryczne linie, kształty prostokątne, cechą dominującą w kształtowaniu rzutu i bryły są elementy figury trójkąta.

- Dążenie do harmonii kompozycyjnej.

- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki (forma kościoła jest alegorią prostego schronienia namiotu, pod którego dachem kryje się gwiazda – symbol narodzenia nowego, żyjącego dla Boga człowieka).

- Wciągnięcie rozwiązań konstrukcyjnych w kształtowanie przestrzeni architektonicznej oraz bryły obiektu. Wyraźnie widoczne elementy konstrukcyjne tworzą kształty obiektu.

¹⁰ Wg A. Lisik, *Architektura sakralna. Projekty i realizacje. Monografia*, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 2010.

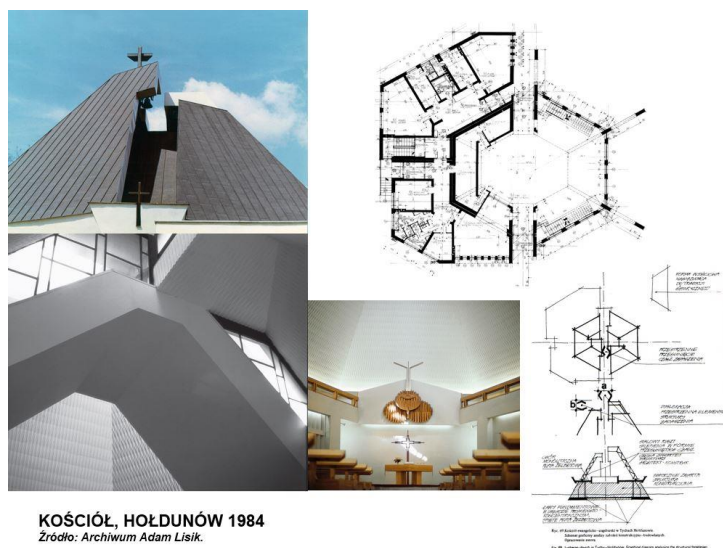
KOŚCIÓŁ, SZCZJKOWICE 1981
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

c/. Kościół ewangelicko-augsburski w Hołdunowie k. Tych (1984).

Świątynię w Hołdunowie zbudowano na wysokiej IV kategorii szkód górniczych. Trudne warunki górnicze miały wpływ na podejmowane decyzje w zakresie ukształtowania rzutu i bryły. Znaczące było bezpieczeństwo konstrukcji. Rzut uformowano na planie 6-boku. Autor projektu buduje system przestrzenny architektoniczno-konstrukcyjny kościoła wg autorskiej teorii strukturalizmu otwartego¹¹. Ciekawą formę dachu stworzył poprzez przecięcie i przesunięcie płaszczyzn przestrzennych struktury zadaszania¹².

Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Geometryczne linie, kształty prostokreślne, cechą dominującą w kształtowaniu rzutu i bryły są elementy figury trapezu.
- Dążenie do harmonii kompozycyjnej.
- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki (charakterystyczne rozcięcie bryły uwidocznione w dachu i na rzucie symbolizuje drogę przez wiarę ...).
- Wciągnięcie rozwiązań konstrukcyjnych w kształtowanie przestrzeni architektonicznej oraz bryły obiektu. Wyraźnie widoczne elementy konstrukcyjne tworzą kształty obiektu.
- Charakterystycznym elementem dominującym w bryle jest wysoki, ciekawie uformowany dach.

KOŚCIÓŁ, HOŁDUNÓW 1984
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

¹¹ Szerzej w: A. Lisik, *Strukturalizm otwarty. Studium metodyczno-projektowe otwartych struktur architektonicznych*, Zeszyty naukowe politechniki Śląskiej, Z. 17, Gliwice, 1991.

¹² Na podstawie prezentacji do wykładów autorskich prof. Adama Lisika (archiwum A. Lisik).

d/. Kościół rzymskokatolicki Matki Bożej Częstochowskiej w Knurowie (1986).

Obiekt zbudowano w roku 1986 w sąsiedztwie wysokich bloków mieszkalnych. Zdaniem profesora A. Lisika był to trudny kontekst projektowy, dlatego kościół stanowi kontrast kształtu do prostopadłościaków budynków mieszkalnych. Uzyskano to poprzez koliste kształty i zaokrąglenia widoczne w rzutach kondygnacji. Główna przestrzeń kościoła zrealizowana na owalu. Dodatkowym utrudnieniem były warunki geotechniczne i górnicze (III kategoria odkształceń napowierzchniowych). Jak w każdym projekcie profesora, tutaj także jedna z najważniejszych jest symbolika nadanych form. Uzyskany charakter rzeźbiarski bryły i rzutu nie jest przypadkowy. Jak twierdzi architekt Adam Lisik: „Kościół wyraża się poprzez wspólnotę. Charakter wspólnoty kościoła daje się odczuć w zarysie rzutu świątyni. Struktura przestrzenna uwidocznioma w sylwecie kościoła sugeruje dwoistość ludzkiego życia, rozgrywającego się pomiędzy dobrem a złem – których przeciwieństwa godzi moc spinającego ramionami krzyża”¹³. Dla bryły kościoła charakterystyczne jest płynne i harmonijne wyniesienie centralnej części kościoła, co podkreśla monumentalne cechy całego założenia. Odpowiednio kształtując formy zewnętrzne, pochylenia, wygięcia, zaokrąglenia nadano bryle obiektu dużą dynamikę. Potęguje to przyjęta zasada konstrukcji przekrycia jako powłoka paraboliczna. W projektowaniu rozrzeźbionej przestrzeni wewnętrznej zauważalna jest dbałość o efektywność funkcjonalną oraz ekonomikę użytkowania wg potrzeb. Wg autora lokalizacja poszczególnych grup tematycznych i relatywizm ich funkcji użytkowych wypływa ze specyfiki tematu. W przyjętej osiowej kompozycji struktury przestrzennej punkty statyczne stanowią kościół i zespół mieszkalny. Położony peryferyjnie zespół dydaktyczny ma powiązanie funkcjonalne z kaplicami kultowymi. Także limit przestrzeni sytuacyjnej, nadanie cech architektury ekologicznej oraz założenia programowe struktury demograficznej istniejącego osiedla górniczego miały decydujący wpływ na przyjętą zasadę kompozycyjną¹⁴.

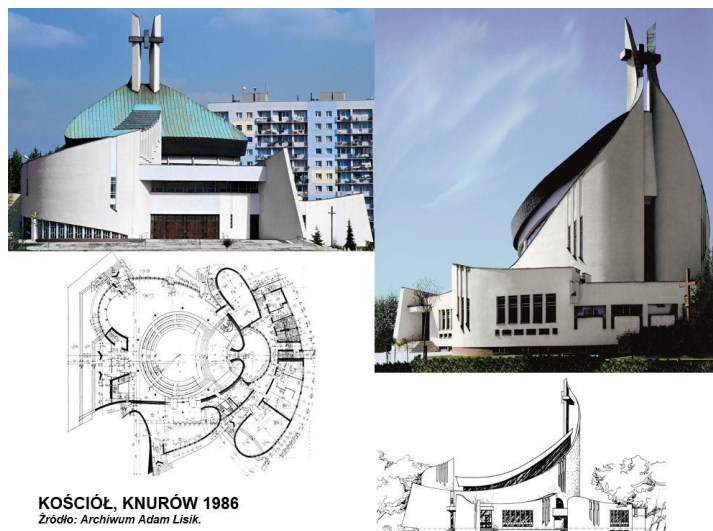
Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Opływowe linie, kształty koliste są cechą dominującą w kształtowaniu rzutu i bryły.
- Wytworzony kształt bryły zewnętrznej, poprzez pochylenia, wygięcia, zaokrąglenia nadaje obiektowi dużą dynamikę.
- Dążenie do harmonii kompozycyjnej i symetrii.
- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki (dwoistość ludzkiego życia, rozgrywającego się pomiędzy dobrem a złem – których przeciwieństwa godzi moc spinającego ramionami krzyża).
- Wciągnięcie rozwiązań konstrukcyjnych w kształtowanie przestrzeni architektonicznej oraz bryły obiektu.
- Duża synergia architektury i konstrukcji jest elementem charakterystycznym.
- Charakterystyczny dynamizm bryły kościoła.
- Jedyny obiekt z zastosowaniem łuków i obłych kształtów.

---

¹³ Cyt.:A. Lisik, *Symbolika w architekturze sakralnej*, Thesaurus Silesiae, Katowice 2017.

¹⁴ Podano na podstawie katalogu Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego przyznanego laureatowi profesorowi Adamowi Lisikowi w 2020 roku. Wydział Architektury Politechniki Śląskiej.

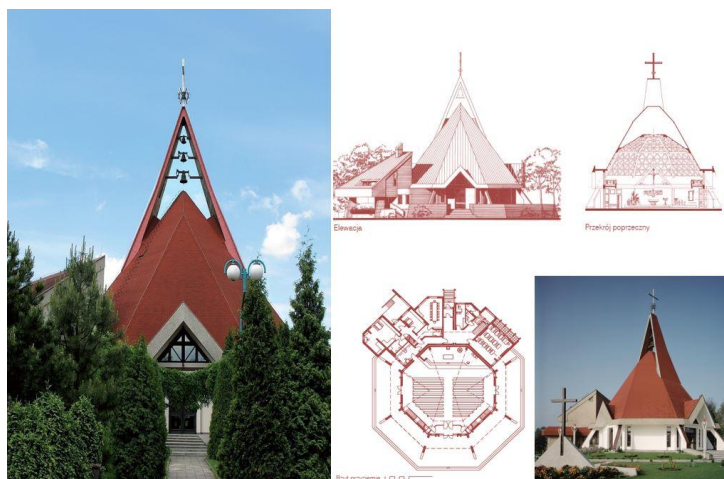
KOŚCIÓŁ, KNURÓW 1986
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

e/. Kościół rzymskokatolicki Krwi Pańskiej w Mysłowicach - Ławki (1994).

Architektura kościoła realizuje tendencje struktury spójnej, w której przestrzeń wewnętrzna tworzy ściśle związki z przestrzenią krajobrazu, jego ekologią. Kościół wyróżniono w konkursie „Architektura Roku 1995” w kategorii Obiekt Roku (Wojewoda Katowicki, Główny Architekt Województwa Katowickiego, SARP o. Katowice). Rzut ośmioboczny konsekwentnie realizuje założenia zwartej architektury energooszczędnej. Taki kształt sprzyja także wytworzeniu charakteru wspólnotowego.

Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Geometryczne linie, kształty prostokreślne.
- Cechą dominującą bryły jest wysoki dach zintegrowany z wyniesioną dzwonnica o widocznym prześwicie.
- Zauważalne nakładające się na siebie kształty trójkąta, tworzą rysunek elewacji.
- Dążenie do harmonii kompozycyjnej i symetrii.
- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki (rzut ośmioboczny konsekwentnie sprzyja wytworzeniu charakteru wspólnotowego).

KOŚCIÓŁ, MYSŁOWICE 1994
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

f/. Kościoły rzymskokatolickie - Chrystusa Króla w Czyżowicach k. Wodzisławia Śląskiego (2002), św. Stanisława Kostki w Zawierciu (1993) oraz św. Jana Sarkandra w Cieszynie Markłowicach (1997).

Trzy wybrane świątynie o zbliżonych cechach ukształtowania bryłowego, a w szczególności struktury elementów ściany frontowej w formie wież akcentujących strefę wejściową. Rozwiązani prezentują charakterystyczne podejście architekta do form architektonicznych.

Wybrane elementy oceny cech obiektu:

- Symetria rzutu i elewacji.
- Geometryczne linie, kształty prostokreślne.
- Cechą dominującą bryły jest wyniesiona wieża lub dzwonnica w strefie wejściowej oraz rozrzeźbiony kształt elewacji frontowej za pomocą prostych form geometrycznych.
- Dążenie do harmonii kompozycyjnej poprzez stosowanie spójnego zestawu form architektonicznych.

ZESTAWIENIE ELEWACJI I BRYŁ KOŚCIOŁÓW
Źródło: Archiwum Adam Lisik.

Podsumowanie i wnioski.

Na bazie badań i analiz można stwierdzić, że:

- Architektoniczna twórczość profesora zaznaczyła swój ślad w polskim krajobrazie. Profesora Adama Lisika na bazie bogatego dorobku polegającego na zrealizowaniu kilkudziesięciu znaczących obiektów sakralnych można uznać za wybitnego twórcę polskiej architektury sakralnej.
- Zrealizowanie przez architekta Adama Lisika kilkadziesiąt obiektów sakralnych stanowi znaczącą bazę wiedzy do projektowania.
- Bogaty dorobek profesora Adama Lisika, w postaci zrealizowanych kilkudziesięciu obiektów sakralnych stanowi doskonałe pole badawcze.
- Architekt profesor Adam Lisik prezentuje autorskie podejście do projektowania obiektów sakralnych. Stosuje autorską metodologię projektowania.
- Prezentowana postawa projektowa charakteryzuje się dużą odpowiedzialnością w zakresie konstrukcji i jednocześnie swobodą kształtowania przestrzeni architektonicznej widocznej w rzutach, bryle i wnętrzach.
- W projektowaniu uznaje za najważniejsze: kontekst otoczenia, funkcjonalność, symetrię, integralność architektury i konstrukcji, śmiałe rozwiązania przestrzenne, bogatą symbolikę oraz nowe technologie.
- Duże znaczenie w twórczości profesora mają aspekty ekologiczne i energooszczędne. Profesor jest twórcą Śląskiej Szkoły Architektury Energooszczędnej.

W obiektach sakralnych zaprojektowanych przez profesora Adama Lisika, zauważalne są następujące elementy i cechy:

- Symetria układu rzutów i bryły.
- Wyniesienie części kościoła w strefie frontowej, wejściowej lub centralnej.
- Charakterystyczne geometryczne kształty i cięcia bryłowe. Autor poprzez modyfikacje, przesunięcia, wycięcia, usuwanie i dodawanie buduje nowe kształty geometryczne w synergii z potrzebami konstrukcyjnymi. Dobrym przykładem jest dach kościoła w Hołdunowie. W rzutach stosuje plan kwadratu (Mysłowice – Janów), obróconego o 45 stopni kwadratu ze ściętymi narożami (Mysłowice – Wielka Skotnica), rombu z narożnymi wcięciami (Ligota - Milardowice), symetrycznego wieloboku (Zawiercie), sześcioboku (Hołdunów), ośmioboku (Mysłowice – Ławki), a także 6-ramiennej gwiazdy składającej się z dwóch trójkątów (Szczekowice k. Żor). Widoczna duża stabilność kompozycji bryłowej. Wyjątkiem jest kościół w Knurowie posiadający w rzutach i bryle opływowe linie i kształty koliste oraz posiadający dużą dynamikę kształtu.

- Brak powtarzalności rozwiązań w zakresie rzutów czy bryły. Każdy obiekt stanowi oddzielną historię pracy twórczej. Widoczna jest konsekwencja oraz charakterystyczny sposób kształtowania form architektonicznych, co ma wpływ na rozpoznawalność obiektów i klasyfikację stylu autora.

- Dążenie do harmonii kompozycyjnej. Konsekwentne stosowanie spójnego zbioru elementów kompozycyjnych rzutu i elewacji.

- Nadanie każdemu elementowi szczególnej symboliki związanej z elementami biblijnymi, odniesieniami charakterystycznymi dla danej religii, ludzką egzystencją, czy wartościami uniwersalnymi.

- Synergia architektury i konstrukcji jest elementem charakterystycznym. Umiejętnie zatarta granica pomiędzy konstrukcją a architekturą. Wciągnięcie rozwiązań konstrukcyjnych w kształtowanie przestrzeni architektonicznej oraz bryły obiektu.

- Trudne uwarunkowania projektowe oraz lokalizacje, również na szkodach górniczych (III i IV kat.) nie stanowią przeszkody do realizacji śmiałych rozwiązań.

- Zrealizowane dzieła architektury sakralnej są rozpoznawalne, świadczą o dużym talencie, zachowaniu konsekwencji twórczej oraz o dobrym przygotowaniu zawodowym i odpowiednim warsztacie projektowym.

Można stwierdzić, że architekt profesor Adam Lisik w swoich dziełach sakralnych wyraził charakterystyczny styl projektowania oraz wyrazu architektonicznego, uwidocznił w rzutach oraz bryłach kościołów. Widoczne są wskazane w artykule cechy charakterystyczne oraz konsekwencja i spójność podejmowanych decyzji projektowych.

Bibliografia:

Artykuły:

Lisik A., *Obiekty sakralne na szkodach górniczych oraz proekologiczne*, Forum Budownictwa Śląskiego, nr 67, 2023, Śląska Izba Budownictwa.

Książki:

1. Lisik A., *Strukturalizm otwarty. Studium metodyczno-projektowe otwartych struktur architektonicznych*, Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej, Z. 17, Gliwice, 1991.

2. Lisik A. (red.), *Odnawialne źródła energii w architekturze*, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 1995.

3. Lisik A., *Architektura sakralna. Projekty i realizacje. Monografia*, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 2010.

4. Lisik A., *Symbolika w architekturze sakralnej*, Thesaurus Silesiae, Katowice 2017.

5. Praca zbiorowa: *Sztuka Piękna – Architektura*, KUiA, Kraków 1997.

Katalogi:

1. Katalog Medalu im. Profesora Zygmunta Majerskiego przyznanego laureatowi profesorowi Adamowi Lisikowi w 2020 roku. Wydział Architektury Politechniki Śląskiej.

Wywiady:

1. Wywiad przeprowadzony przez autora artykułu z architektem prof. Adamem Lisikiem, Chorzów, maj 2024.

Dokumentacje i źródła archiwalne:

1. Dokumentacje projektowe obiektów sakralnych autorstwa prof. Adama Lisika (archiwum A. Lisik).

2. Szkice koncepcyjne autorstwa prof. Adama Lisika (archiwum A. Lisik).

3. Wykłady autorskie prof. Adama Lisika (archiwum A. Lisik).

Dr Krzysztof Gron

Prodziekan ds. Współpracy i Rozwoju

+48 507 317 021/ +48 32 32 237 13 89

krzysztof.gron@polsl.pl

44-100 Gliwice, ul. Akademicka 7 pok. 112